

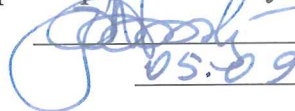
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

 / А.М. Мамедов /
05.09 2019 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Кримінальне право".
(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва спеціалізації
	Будівельне та містобудівне право

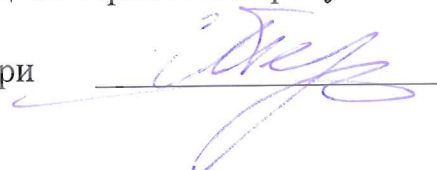
Розробник:

Кубальський В.Н., к.ю.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права
протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

завідувач кафедри

Перегуда С.В.

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності (НМКС): "Право"

Протокол № 1 від 05.09. 2019 року

Голова НМКС

Халабуденко О.А.

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2019-2020 рр.

шифр	Назва спеціальності (спеціалізації)	Форма навчання:										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
		Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ	р				
				Разом	Л	Лр					Пз			
081	Право (Будівельне та містобудівне право)	6	180	72	36		36				1	<i>Icn</i>	3	

шифр	Назва спеціальності (спеціалізації)	Форма навчання:										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
		Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ	р				
				Разом	Л	Лр					Пз			
081	Право (Будівельне та містобудівне право)	6	180	34	12		22				1	<i>Icn</i>	4	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є чинне законодавство України про кримінальну відповідальність, практика його застосування, окремі інститути кримінального права (злочин, покарання тощо), соціальний і юридичний зміст і призначення кримінального права, етапи його історії, тенденції розвитку, кримінально-правові теоретичні концепції.

Мета дисципліни “Кримінальне право” полягає у оволодінні теоретичними знаннями в галузі кримінального права та формуванні навичок щодо кримінально-правової кваліфікації діянь.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності. Загально-професійні		
СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, галузей права	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння питань з теми.	<p><i>-Знати:</i> положення кримінального законодавства України; загальні положення кваліфікації злочинів; елементи складів злочинів; інститути кримінального права; систему та види кримінальних покарань, умови та порядок їх застосування; види злочинів та їх склад;</p> <p><i>- Вміти:</i> правильно тлумачити кримінально-правові норми; тлумачити чинне кримінальне законодавство, використовувати теоретичні знання у правозастосовній практиці; правильно застосовувати норми Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України під час кримінально-правової кваліфікації; кваліфікувати злочин у точній відповідності з законом; визначати характер та справедливність покарання обраного за конкретною справою; характеризувати складові елементи окремих складів злочинів.</p>

<p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм кримінального права.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти</p>	<p>Використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних; демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних кримінально-правових доктрин та принципів функціонування національної кримінально-правової системи.</p>	<p>- <i>Знати:</i> основні положення кримінально-правової доктрини.</p> <p>- <i>Вміти:</i> застосовувати кримінально-правові норми для вирішення конкретних практичних ситуацій.</p>
<p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>Демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, відокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>	<p>- <i>Знати:</i> підходи судової практики щодо тлумачення і застосування кримінального законодавства України.</p> <p>- <i>Вміти:</i> надавати точну кримінально-правову оцінку діям осіб.</p>

Програма навчальної дисципліни
Змістовний модуль I.
Кримінальне право (Загальна частина).

Тема 1. Поняття кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі. Поняття кримінального права як самостійної галузі права. Завдання та функції кримінального права. Конституція України та її значення для кримінального права. Кримінальне право і суміжні галузі (системи) права: конституційне право, адміністративне право, кримінальне процесуальне, кримінально-виконавче, міжнародне право. Система кримінального права. Загальна й Особлива частини.

Поняття закону про кримінальну відповідальність, його функції, специфічні риси та значення. Закон про кримінальну відповідальність – єдине джерело кримінального права. Заборона застосування аналогії у кримінальному праві. Структура (будова) Кримінального кодексу України. Загальна й Особлива частини КК, їх єдність і взаємозв'язок. Диспозиція й санкція статей Особливої частини КК. Види диспозицій: проста, описова, бланкетна, відсилочна і змішана (комбінована). Види санкцій: відносно-визначені та альтернативні.

Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Порядок набрання чинності кримінальним законом. Обставини, внаслідок яких закон про кримінальну відповідальність втрачає чинність. Визначення часу вчинення злочину. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі. Конституція України про зворотну силу закону. Поняття більш м'якого закону про кримінальну відповідальність.

Принципи чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі: територіальний, громадянства, універсальний і реальний. Зміст територіального принципу. Поняття місця вчинення злочину. Вирішення питання про кримінальну відповідальність за вчинення злочину на території України щодо осіб, які за нормами міжнародного права й законодавства України користуються дипломатичним імунітетом. Зміст принципу громадянства. Зміст універсального принципу. Багатосторонні та двосторонні міжнародні угоди (договори, конвенції), спрямовані на боротьбу зі злочинністю та взаємну правову допомогу в кримінальних справах. Зміст реального принципу. Правові наслідки засудження особи за межами України. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, та особи, яка засуджена за вчинення злочину.

Тема 2. Кримінальна відповідальність та її підстави. Поняття злочину. Класифікація злочинів. Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності, її поняття та ознаки. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і кримінально-

правові відносини: суб'єкти, об'єкт і зміст. Момент виникнення та припинення кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і покарання. Підстава кримінальної відповідальності, її закріплення у Кримінальному кодексі України. Дія в кримінальному праві конституційного принципу: ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Соціальна природа злочину. Історично мінливий характер поняття злочину. Криміналізація й декриміналізація суспільно небезпечних діянь. Поняття злочину. Ознаки злочину. Суспільна небезпечність як матеріальна ознака злочину. Протиправність як формальна ознака злочину. Неприпустимість застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією. Співвідношення суспільної небезпечності й протиправності діяння. Винність як ознака злочину, її значення. Караність як невід'ємна ознака злочину. Органічна єдність ознак злочину. Значення поняття злочину. Поняття малозначності діяння. Місце злочину в системі правопорушень. Класифікація злочинів за їх тяжкістю. Значення такої класифікації для кримінальної відповідальності та покарання.

Тема 3. Склад злочину та його характеристика. Об'єкт та об'єктивна сторона злочину. Поняття складу злочину і його значення. Співвідношення понять злочину і складу злочину. Елементи та ознаки складу злочину, їх зміст і органічна єдність. Поділ ознак загального складу злочину на обов'язкові та факультативні; значення такого поділу. Види складів злочину. Конкретний склад злочину й кваліфікація злочину. Поняття кваліфікації злочину та її значення.

Поняття об'єкта злочину. Значення об'єкта злочину для характеристики суспільної небезпечності злочину і його кваліфікації. Суспільні відносини як об'єкт злочину. Класифікація (види) об'єктів злочину, їх значення. Види безпосереднього об'єкта.

Поняття предмета злочину та його місце у структурі складу злочину. Відмінність предмета злочину від об'єкта злочину. Способи описання предмета злочину в диспозиціях статей Особливої частини КК.

Поняття об'єктивної сторони злочину. Ознаки, які характеризують об'єктивну сторону: обов'язкові та факультативні. Значення об'єктивної сторони злочину.

Поняття та ознаки діяння, його види. Поняття та ознаки дії у кримінальному праві. Поняття та ознаки бездіяльності. Умови кримінальної відповідальності за злочинну бездіяльність. Значення нездоланної сили, фізичного й психічного примусу для вирішення питання про кримінальну відповідальність за суспільне небезпечне діяння (дію чи бездіяльність).

Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони злочину: поняття, види та значення. Злочини з матеріальним та формальним складами, значення такого поділу.

Причинний зв'язок у кримінальному праві та його значення. Вирішення в

науці кримінального права питання про причинний зв'язок між дією чи бездіяльністю і суспільно небезпечним наслідком. Вимоги, що ставляться до співвідношення діяння та наслідків для встановлення між ними причинного зв'язку. Особливості причинного зв'язку при злочинній бездіяльності. Види причинного зв'язку.

Спосіб, засоби, обставини, місце, час учинення злочину як факультативні ознаки, що характеризують об'єктивну сторону злочину, їх кримінально-правове значення.

Тема 4. Суб'єкт злочину та суб'єктивна сторона злочину. Поняття суб'єкта злочину у кримінальному праві. Види суб'єктів злочину. Загальний суб'єкт злочину та його поняття. Спеціальний суб'єкт злочину. Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами окремих злочинів у науці кримінального права.

Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта злочину: Поняття осудності та її критерії. Поняття неосудності за кримінальним правом. Критерії неосудності: медичний (біологічний) та юридичний (психологічний). Ознаки медичного критерію неосудності. Ознаки юридичного критерію неосудності. Значення цього критерію. Співвідношення юридичного та медичного критеріїв неосудності. Формула неосудності. Наслідки визнання особи неосудною. Обмежена осудність, її значення. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сп'яніння, та її обґрунтування.

Вік, із якого може наставати кримінальна відповідальність. Загальний і знижений вік кримінальної відповідальності. Критерії встановлення в законі зниженого віку кримінальної відповідальності.

Поняття суб'єктивної сторони злочину та її значення. Ознаки суб'єктивної сторони складу злочину: обов'язкові та факультативні.

Вина. Поняття вини і її значення. Неприпустимість об'єктивного ставлення за вину. Форми вини у кримінальному праві, їх значення для кваліфікації злочину й призначення покарання.

Умисел і його види. Поняття прямого й непрямого умислу, їх інтелектуальні та вольові ознаки. Відмінність непрямого умислу від прямого. Умисел у злочинах із формальним складом. Інші види умислу, їх характеристика й значення.

Необережність і її види. Злочинна самовпевненість, її інтелектуальні та вольові ознаки. Відмежування від непрямого умислу. Злочинна недбалість: її об'єктивний і суб'єктивний критерії, їх значення. Випадок (казус), його відмежування від злочинної недбалості. Змішана (подвійна, складна) форма вини і її значення для кваліфікації злочину.

Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину. Значення мотиву й мети, їх вплив на кваліфікацію злочину та покарання. Поняття та види помилок у кримінальному праві, їх вплив на кримінальну відповідальність.

Тема 5. Стадії вчинення злочину. Множинність злочинів. Поняття й види стадій учинення злочину за КК України. Закінчений та незакінчений злочин. Закінчений злочин, його поняття та значення. Момент закінчення злочинів із матеріальним, формальним та усіченим складом.

Незакінчений злочин, його види. Готування до злочину. Його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види готування до злочину. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру.

Замах на злочин. Його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види замаху на злочин. Відмежування замаху від готування до злочину.

Добровільна відмова від доведення злочину до кінця.

Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин. Її підстава. Кваліфікація готування та замаху.

Добровільна відмова при незакінченому злочині. Її поняття та ознаки. Стадії вчинення злочину, на яких можлива добровільна відмова. Правові наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця. Дійове каяття, його відмінність від добровільної відмови.

Поняття множини злочинів. Соціальна та юридична характеристика множини злочинів та її значення. Одиничний злочин як структурний елемент множини злочинів. Види одиничних злочинів: прості та ускладнені одиничні злочини (триваючі, продовжувані та складні (складові) злочини)

Види множини злочинів. Повторність злочинів, її ознаки та значення. Види повторності.

Сукупність злочинів. Її ознаки. Види сукупності злочинів. Відмежування ідеальної сукупності від одиничного злочину. Відмежування сукупності злочинів від повторності злочинів і конкуренції норм. Значення сукупності злочинів для кваліфікації злочину та призначення покарання. Рецидив злочинів, його ознаки та значення. Види рецидиву. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву злочину.

Тема 6. Співучасть у злочині. Поняття співучасті. Її значення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Спільність участі декількох суб'єктів злочину у вчиненні злочину. Спільність умислу співучасників. Особливості інтелектуального та вольового моментів умислу співучасників. Питання про можливість одностороннього суб'єктивного зв'язку між співучасниками. Форми співучасті. Питання про форми співучасті в науці кримінального права і в КК України.

Види співучасників. Поняття виконавця та співвиконавця. Організатор злочину. Підбурювач, способи підбурювання. Пособник злочину та його види. Відмежування пособництва від підбурювання. Кримінальна відповідальність співучасників. Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Кваліфікація дій співучасників та їх відповідальність при різних формах співучасті. Особливості відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації.

Спеціальні питання відповідальності співучасників Поняття посередньої

винності (посереднього виконання). Особливості співучасті у злочині зі спеціальним суб'єктом. Відповідальність за провокацію злочину. Екссес виконавця. Види екссесу виконавця. Кваліфікація дій співучасників при екссесі. Невдале підбурювання та пособництво.

Добровільна відмова співучасників. Добровільна відмова виконавця. Відповідальність інших співучасників при добровільній відмові виконавця. Добровільна відмова організатора, підбурювача та пособника. Причетність до злочину. Поняття та види причетності. Відмежування причетності від співучасті. Відповідальність за причетність до злочину.

Тема 7. Обставини, що виключають злочинність діяння. Поняття, ознаки та види обставин, що виключають злочинність діяння. Необхідна оборона. Конституція України про право кожного громадянина на захист від протиправних посягань. Поняття необхідної оборони, її підстави та ознаки. Ознаки захисту при необхідній обороні. Мета дій при захисті. Об'єкти, які особа вправі захищати при необхідній обороні. Кримінально-правова оцінка використання технічних та інших пристосувань, що вживаються для захисту від посягання. Своєчасність захисту. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди при так званих "передчасній обороні" та "спізній обороні". Співрозмірність захисту. Вплив сильного душевного хвилювання, викликаного суспільно небезпечним посяганням, на кримінально-правову оцінку дій того, хто захищається.

Перевищення меж (екссес) необхідної оборони: поняття, ознаки, види та відповідальність. Спеціальні види необхідної оборони.

Уявна оборона. Поняття та ознаки уявної оборони. Види помилок при уявній обороні, їх значення для вирішення питання про відповідальність за шкоду, заподіяну у стані уявної оборони.

Затримання особи, що вчинила злочин. Поняття затримання та його підстава. Ознаки затримання злочинця. Мета затримання. Межі заподіяння шкоди при затриманні злочинця. Перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця: поняття, ознаки та види. Кримінальна відповідальність за перевищення цих заходів.

Крайня необхідність. Поняття крайньої необхідності, її підстава. Ознаки правомірності заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Мета, своєчасність, межі заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Співрозмірність заподіяної й відверненої шкоди. Критерії такої співрозмірності. Вплив сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, на кримінально-правову оцінку дій того, хто заподіяв шкоду. Перевищення меж (екссес) крайньої необхідності: поняття та ознаки. Кримінальна відповідальність за екссес крайньої необхідності. Відмежування крайньої необхідності від необхідної оборони.

Фізичний або психічний примус. Фізичний непереборний примус. Його поняття та ознаки. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди внаслідок непереборного фізичного примусу. Поняття та ознаки переборного фізичного

та психічного примусу. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди внаслідок такого примусу.

Виконання наказу або розпорядження. Поняття законного наказу (розпорядження). Ознаки діяння при виконанні законного наказу (розпорядження). Мета дій або бездіяльності виконавця. Межі заподіяння шкоди при виконанні законного наказу (розпорядження). Кримінальна відповідальність за перевищення меж при виконанні законного наказу (розпорядження). Конституція України про відсутність обов'язку виконувати явно злочинні накази та розпорядження. Поняття явно злочинного наказу (розпорядження). Кримінально-правові наслідки для особи, яка відмовилася виконати явно злочинний наказ (розпорядження). Конституційні положення про настання юридичної відповідальності за віддання й виконання явно злочинного розпорядження чи наказу. Вирішення у КК України питання про кримінальну відповідальність особи, яка свідомо чи несвідомо виконала явно злочинний наказ (розпорядження).

Діяння, пов'язане з ризиком. Підстава вчинення діяння, пов'язаного з ризиком. Умови виправданого ризику. Обставини, що виключають виправданість ризику. Ознаки вчинення ризикованого діяння. Мета такого діяння. Межі заподіяння шкоди. Кримінальна відповідальність за перевищення меж заподіяння шкоди при вчиненні діяння, пов'язаного з ризиком.

Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Його поняття та ознаки. Підстави заподіяння шкоди інтересам особою, яка виконує спеціальне завдання. Характеристика вимушеності заподіяння шкоди. Межі заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання. Перевищення меж заподіяння шкоди: поняття та види. Особливості призначення покарання особі, яка перевищила межі заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання.

Тема 8. Звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття передумови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Порядок звільнення, його кримінально-правові наслідки. Види звільнення від кримінальної відповідальності.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Поняття щирого каяття, активного сприяння розкриттю злочину, повного відшкодування завданих збитків, усунення заподіяної шкоди. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Передумова та підстава звільнення. Поняття примирення з потерпілим, відшкодування завданих збитків, усунення заподіяної шкоди. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Передумова та матеріально-правові підстави звільнення. Умовний характер звільнення. Вимоги до поведінки особи, яку було передано на поруки. Кримінально-правові наслідки порушення особою умов передачі її на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки.

Передумови звільнення. Поняття та види зміни обстановки. Підстави звільнення. Характеристика діяння, що втратило суспільну небезпечність, та особи, яка перестала бути суспільно небезпечною. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Передумова звільнення. Розміри строків давності та їх обчислення. Залежність строків давності від класифікації злочинів за тяжкістю. Умови призупинення перебігу давності. Відновлення перебігу строків давності. Наслідки ухилення від слідства та суду. Умови переривання строків давності, їх обчислення у цих випадках. Особливості застосування давності до особи, яка вчинила особливо тяжкий злочин. Злочини, щодо яких давність не застосовується: міжнародне та національне законодавство.

Тема 9. Покарання, його система та види. Положення статей 28, 41, 43, 61-63, 124 Конституції України та їх значення для визначення соціальної природи покарання. Поняття покарання. Ознаки покарання за кримінальним правом. Мета покарання та її визначення у КК. Види мети. Поняття, ознаки й значення системи покарань за кримінальним законом. Порядок розташування видів покарань у системі та його значення. Класифікація видів покарань і її критерії. Основні та додаткові покарання. Особливості їх призначення. Покарання, які можуть призначатися і як основні, і як додаткові. Поняття строкових і безстрокових видів, загальних і спеціальних видів покарань. Відповідальність за ухилення від покарання за КК України.

Штраф. Поняття штрафу, його законодавчі межі та критерії визначення розміру штрафу судом. Особливості призначення штрафу як основного та додаткового покарання. Наслідки неможливості сплати штрафу.

Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу як вид покарання. Його місце в системі покарань. Підстави та порядок призначення цього виду покарання. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Підстави, порядок і строки призначення даного покарання як основного й додаткового. Обчислення строків цього виду покарання за умов приєднання його як додаткового до різних видів основних покарань і при звільненні від відбування основного покарання з випробуванням.

Громадські роботи. Поняття, зміст і строки цього виду покарання. Органи, які визначають вид громадських робіт. Особи, до яких не може бути застосований даний вид покарання. Виправні роботи. Зміст цього виду покарання, підстави, порядок і строки його призначення. Особи, яким не можуть бути призначені виправні роботи й підстави їх заміни покаранням у вигляді штрафу.

Службові обмеження для військовослужбовців. Зміст цього виду покарання, підстави, порядок і строки його призначення. Характер обмежень. Умови призначення службових обмежень для військовослужбовців замість інших видів покарань.

Конфіскація майна. Стаття 41 Конституції України про умови й порядок

призначення конфіскації майна. Поняття, зміст і види цього виду покарання, підстави та порядок його призначення. Майно, що не підлягає конфіскації за вироком суду. Відмінність конфіскації майна як виду покарання від спеціальної конфіскації.

Арешт. Зміст даного виду покарання, підстави, порядок і строки призначення арешту, Особливості відбування арешту військовослужбовцями. Особи, до яких арешт не застосовується.

Обмеження волі. Зміст цього виду покарання, підстави, порядок і строки його призначення. Умови відбування обмеження волі. Особи, до яких даний вид покарання не застосовується.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Підстави, порядок і строки призначення цього виду покарання. Умови призначення тримання в дисциплінарному батальйоні замість позбавлення волі. Особи, до яких цей вид покарання не застосовується.

Позбавлення волі на певний строк. Позбавлення волі в історії кримінального права та за чинним кримінальним законодавством України. Зміст даного виду покарання, підстави, порядок і його строки.

Довічне позбавлення волі. Проблема довічного позбавлення волі та смертної кари в Історії кримінального права та її вирішення в сучасному кримінальному законодавстві різних держав. Підстави та порядок призначення довічного позбавлення волі за КК України. Особи, до яких цей вид покарання не може бути застосований.

Тема 10. Призначення покарання. Звільнення від покарання та його відбування. Принципи призначення покарання за злочин, їх закріплення в Конституції України і в нормах КК України.

Загальні засади призначення покарання. Їх значення. Межі призначення покарання. Значення положень Загальної частини КК для призначення судом певного виду й міри покарання. Індивідуалізація покарання та її значення для досягнення мети покарання. Поняття, загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що його пом'якшують чи обтяжують. Види цих обставин, їх характеристика.

Призначення покарання за незакінчений злочин та за злочин, вчинений у співучасті.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Підстави та умови призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Види призначення більш м'якого покарання.

Призначення покарання за сукупністю злочинів. Порядок призначення покарання за сукупністю злочинів. Правила визначення остаточного (загального) покарання. Особливості визначення остаточного покарання за сукупністю злочинів при призначенні за окремі злочини різних видів основних і додаткових покарань. Межі остаточного покарання. Порядок призначення додаткових покарань за сукупністю злочинів. Особливості призначення покарання за сукупністю злочинів у випадках, передбачених у ч. 4 ст. 70 КК

України.

Призначення покарання за сукупністю вироків. Поняття сукупності вироків. Порядок призначення покарання за сукупністю вироків. Визначення остаточного покарання за сукупністю вироків. Порядок призначення додаткових покарань за сукупністю вироків. Особливості визначення остаточного покарання за сукупністю вироків при призначенні за окремими вироками різних видів основних і додаткових покарань. Порядок та особливості призначення покарання при одночасному збігу сукупності злочинів та сукупності вироків. Відмінність порядку (правил) призначення покарання за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків.

Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Особливості співвідношення різних видів основних і додаткових покарань при складанні їх за сукупністю злочинів та вироків, а також при зарахуванні у строк покарання попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.

Поняття звільнення від покарання та його відбування. Підстави та види звільнення від покарання та його відбування. Розмежування звільнення від покарання та звільнення від кримінальної відповідальності. Безумовне та умовне звільнення від покарання.

Звільнення особи, засудженої за діяння, караність якої законом усунена.

Звільнення від покарання у зв'язку з утратою особою суспільної небезпечності. Підстави та умови звільнення. Категорії злочинів, при вчиненні яких особа за вироком суду може бути звільнена від покарання. Значення оцінки судом особи винного для вирішення питання про застосування такого виду звільнення. Правові наслідки даного виду звільнення від покарання, його безумовний характер.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Строки давності, їх залежність від тяжкості злочину та від виду й розміру покарання. Строки давності стосовно додаткових покарань. Зупинення та відновлення перебігу строку давності. Переривання перебігу давності. Обчислення строків давності в цих випадках. Вирішення питання про застосування давності до особи, засудженої до довічного позбавлення волі. Злочини, у разі засудження за які, давність не застосовується.

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Підстави та умови застосування цього виду звільнення від відбування покарання, його умовний характер. Строк звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Правові наслідки цього виду звільнення. Звільнення від покарання за хворобою. Підстави та умови такого звільнення. Категорії осіб, які можуть бути звільнені від покарання за хворобою. Види хвороб, які дозволяють таке звільнення. Застосування до звільнених за хворобою осіб примусових заходів медичного характеру. Правові наслідки одужання осіб, звільнених від покарання за хворобою.

Звільнення від відбування покарання з випробуваннями. Поняття та його види. Підстава та умови звільнення від відбування покарання з випробуванням. Особливості застосування додаткових покарань у разі такого звільнення від відбування основного виду покарання. Іспитовий строк, його тривалість і правове значення.

Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням. Контроль за поведінкою таких осіб. Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням. Сприятливі й несприятливі наслідки.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Підстава та умови застосування цього виду звільнення від відбування покарання. Категорії жінок, до яких може застосовуватися звільнення з випробуванням. Види покарань, у разі призначення яких жінки можуть бути звільнені з випробуванням. Умови, при яких закон забороняє застосування цього виду звільнення. Іспитовий строк, його значення. Правові наслідки.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання: поняття та значення такого звільнення. Підстави та умови умовно-дострокового звільнення. Види покарань, від відбування яких особа може бути умовно-достроково звільнена. Роль громадськості в нагляді за умовно-дострокове звільнення. Строки фактично відбутого покарання, після яких може застосовуватись умовно-дострокове звільнення. Значення невідбутої частини покарання. Вимоги, які ставляться до поведінки особи, умовно-достроково звільненої, на період невідбутої частини покарання. Сприятливі та несприятливі правові наслідки умовно-дострокового звільнення.

Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Поняття, значення такої заміни. Підстава та умови її застосування. Види покарань, при відбуванні яких може бути застосована заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Поняття більш м'якого покарання. Вимоги до строку більш м'якого покарання. Питання про можливість при заміні невідбутої частини основного покарання більш м'яким звільнити особу від додаткового покарання. Участь громадськості в нагляді за особами, яким призначене покарання замінено більш м'яким. Строки фактично відбутого покарання, які дають можливість заміни невідбутої частини покарання більш м'яким. Правові наслідки цього виду звільнення від відбування покарання. Відмежування заміни невідбутої частини покарання більш м'яким від умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. Категорії засуджених, до яких не застосовується умовно-дострокове звільнення від покарання та заміна покарання більш м'яким.

Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування. Конституція України та Закон України "Про застосування амністії в Україні" як правова основа норм КК про звільнення від покарання за амністією та помилуванням.

Амністія. Її поняття, зміст, категорії осіб, стосовно яких може

оголошуватись амністія. Час учинення злочинів, на які поширюється амністія. Верховна Рада України як єдиний суб'єкт, який може проголошувати акт про амністію Види амністії (повна, часткова, умовна). Категорії осіб, до яких не допускається застосування амністії. Помилування. Поняття помилування, його правова підстава, умови застосування. Види помилування. Особи, які мають право на клопотання про помилування. Відмежування помилування від амністії.

Тема 11. Судимість. Інші заходи кримінально-правового характеру.

Поняття судимості та її значення. Підстава судимості, її зміст. Правові наслідки судимості. Строк, протягом якого особа визнається такою, що має судимість. Особи, засуджені за вироком суду, які визнаються такими, що не мають судимості. Погашення та зняття судимості як форми її припинення. Погашення судимості, поняття та умови застосування. Строки погашення судимості. Правове значення цих строків та їх обчислення. Наслідки вчинення нового злочину протягом цих строків. Зняття судимості. Поняття та правові наслідки зняття судимості. Відмежування зняття судимості від її погашення.

Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Підстави їх застосування. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру, їх вичерпний перелік у КК, критерії їх призначення. Продовження, зміна або припинення примусових заходів медичного характеру. Зарахування часу застосування примусових заходів медичного характеру до строку покарання.

Примусове лікування. Підстава застосування примусового лікування. Особи, до яких застосовується примусове лікування. Порядок здійснення примусового лікування, його залежність від виду покарання, який відбуває особа.

Спеціальна конфіскація. Випадки застосування спеціальної конфіскації.

Тема 12. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Перелік юридичних осіб, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру. Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб та їх характеристика. Загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю злочинів.

Особливості кримінальної відповідальності й покарання неповнолітніх як прояв гуманізму кримінального законодавства України. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Підстава та умови такого звільнення. Поняття та

ознаки примусових заходів виховного характеру. Вичерпний перелік видів примусових заходів виховного характеру, їх зміст і порядок застосування. Наслідки ухилення неповнолітнього від застосування до нього примусових заходів виховного характеру. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Особливості строків давності щодо цієї категорії осіб.

Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, та особливості їх призначення. Вичерпний перелік основних і додаткових покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх, та особливості їх змісту. Призначення покарання неповнолітнім. Спеціальні засади призначення покарання неповнолітнім. Особливість остаточного покарання у виді позбавлення волі, яке призначається неповнолітньому за сукупністю злочинів і сукупністю вироків.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Особливості підстав і умов такого звільнення стосовно неповнолітнього. Вид покарання, від відбування якого можливе це звільнення. Испитовий строк, його тривалість. Правові наслідки. Звільнення неповнолітніх від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Підстава та обов'язкові умови такого звільнення. Порядок звільнення та його правові наслідки. Звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності. Особливості строків давності щодо осіб, які вчинили злочин у віці до вісімнадцяти років.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Особливості підстав та умов застосування цього виду звільнення щодо осіб, які вчинили злочини у віці до вісімнадцяти років. Вид покарання, від відбування якого може бути застосоване умовно-дострокове звільнення. Строк фактично відбутого покарання. Наслідки вчинення нового злочину протягом невідбутої частини покарання. Заборона застосування до неповнолітніх заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

Погашення та зняття судимості. Підстава та умови погашення й зняття судимості щодо осіб, які вчинили злочин до досягнення ними вісімнадцятирічного віку. Тривалість строків погашення судимості. Умови визнання цих осіб такими, що не мають судимості. Умови дострокового зняття судимості щодо цих осіб. Злочини, відбування покарання за які допускає дострокове зняття судимості. Строк погашення судимості, після закінчення якого можливе дострокове зняття судимості.

Змістовий модуль II.

Кримінальне право (Особлива частина).

Тема 13. Поняття та види кримінально-правової кваліфікації. Злочини проти основ національної безпеки України. Військові злочини. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Поняття кримінально-правової кваліфікації. Принципи кваліфікації злочинів. Види та функції кваліфікації злочинів. Значення правильної кваліфікації

злочинів. Структура кваліфікації злочинів. Підстави та передумови кваліфікації злочинів. Юридичне закріплення результатів кваліфікації злочинів. Механізм, правила, етапи та стадії кваліфікації злочинів. Значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України для кваліфікації злочинів.

Елементи та ознаки складу злочину, їх значення для кримінально-правової кваліфікації. Склад злочину – правова модель і юридична основа кримінально-правової кваліфікації. Формула кримінально-правової кваліфікації. Значення об'єкта злочину для кримінально-правової кваліфікації. Ознаки об'єктивної сторони складу злочину, які є обов'язковими для кримінально-правової кваліфікації злочинів з матеріальним, формальним та усіченим складами. Вплив факультативних ознак об'єктивної сторони «загального складу» на кваліфікацію конкретного злочину. Кваліфікація складених, триваючих і продовжуваних злочинів. Кваліфікація злочинів за суб'єктивними ознаками. Вплив юридичної і фактичної помилок на кваліфікацію. Кваліфікація за суб'єктом злочину. Значення ознак спеціального суб'єкта для кваліфікації. Кваліфікація за наявності кваліфікуючих ознак. Конкуренція норм Особливої частини кримінального законодавства, її відмінність від ідеальної сукупності. Конкуренція загальної і спеціальної норм. Конкуренція між спеціальними нормами. Особливості кваліфікації незакінчених злочинів і злочинів, вчинених у співучасті. Кваліфікація дій за наявності множинності злочинів. Відмінність конкуренції норм від їх колізії. Значення правильної кваліфікації злочинів для здійснення правосуддя, забезпечення принципів справедливості та гуманізму.

Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів проти основ національної безпеки України. Злочини, що посягають на безпеку України у політичній, інформаційній, соціальній, науково-технічній і воєнній сферах. Злочини, що посягають на конституційний лад, територіальну цілісність України. Злочини, що посягають на економічну основу України.

Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів проти встановленого порядку несення військової служби. Поняття військового злочину. Злочини проти порядку підлеглості і дотримання військової честі.

Злочини, що порушують порядок проходження військової служби. Злочини, що порушують порядок користування військовим майном. Злочини, що порушують порядок експлуатації військової техніки. Злочини, що посягають на порядок зберігання військової таємниці. Злочини, що порушують порядок несення військової служби на полі бою і в районі воєнних дій. Злочини, що порушують вимоги міжнародних конвенцій. Злочини проти миру. Злочини проти безпеки людства. Злочини проти міжнародного правопорядку. Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Поняття, склад і види цього злочину.

Тема 14. Злочини проти життя та здоров'я особи. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Злочини проти виборчих, трудових та інших

особистих прав і свобод людини і громадянина. Поняття і види злочинів проти життя та здоров'я особи. Злочини проти життя, їх загальна характеристика і види. Злочини проти здоров'я, їх характеристика і види. Злочини, що ставлять в небезпеку життя і здоров'я людини.

Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти особистої волі. Злочини проти честі та гідності особи.

Поняття, види та загальна характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Види об'єктів цих злочинів. Поняття статевої свободи та статевої недоторканості.

Поняття, загальна характеристика й види злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини й громадянина. Проблема місця норм, що передбачають відповідальність за посягання на виборчі, трудові та інші особисті права у системі Особливої частини кримінального права. Злочини проти виборчих прав. Злочини проти трудових прав. Злочини проти сім'ї. Злочини у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності. Злочини проти свободи совісті. Злочини проти інших особистих прав громадян.

Тема 15. Злочини проти власності та у сфері господарської діяльності. Злочини проти довкілля. Поняття, загальна характеристика злочинів проти власності. Система злочинів проти власності. Корисливі злочини проти власності, пов'язані з вилученням чужого майна та його обертанням на свою користь або користь інших осіб. Корисливі злочини проти власності, не пов'язані з вилученням майна та обертанням його на свою користь або користь інших осіб. Некорисливі злочини проти власності.

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері господарської діяльності. Злочини у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України. Злочини у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання. Злочини у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів. Злочини у сфері обслуговування.

Поняття, загальна характеристика й види злочинів проти довкілля. Злочини проти екологічної безпеки. Злочини в сфері використання водних ресурсів і атмосферного повітря. Злочини у сфері використання землі та її надр. Злочини в сфері використання рослинного світу. Злочини в сфері використання тваринного світу.

Тема 16. Злочини проти громадської безпеки, безпеки виробництва, безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів та інші злочини проти здоров'я населення. Загальна характеристика злочинів проти громадської безпеки та їх система. Злочини, пов'язані з порушенням правил, що забезпечують громадську безпеку.

Загальна характеристика і види злочинів проти безпеки виробництва.

Загальна характеристика та система злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини, які посягають на безпеку руху та експлуатації залізничного, водного та повітряного транспорту. Злочини, які посягають на безпеку руху та експлуатації автотранспорту і міського автотранспорту. Злочини проти безпеки експлуатації інших видів транспорту.

Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів проти громадського порядку та моральності. Злочини, які порушують громадський порядок і громадський спокій. Злочини, що мають ознаки вандалізму. Злочини, що порушують відносини у сфері моральності та нормального розвитку неповнолітніх.

Загальна характеристика та система цих злочинів. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів. Інші злочини проти здоров'я населення.

Тема 17. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Злочини у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Загальна характеристика злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Їх родовий об'єкт, система та види. Злочини, які посягають на відносини у сфері охорони державної таємниці або конфіденціальної інформації. Злочини, які посягають на недоторканність державних кордонів. Злочини, які порушують порядок комплектування Збройних сил України.

Поняття та загальна характеристика злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Загальна характеристика злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Система цих злочинів. Злочини в сфері використання державних символів. Злочини, пов'язані із перешкоджанням діяльності організацій та об'єднань громадян. Злочини проти представників влади, представників правоохоронних органів, членів громадських формувань. Злочини у сфері використання документів і засобів отримання інформації. Інші злочини проти авторитету держави та діяльності об'єднань громадян.

Тема 18. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Злочини проти правосуддя. Поняття, кримінально-правова характеристика та види злочинів у сфері службової діяльності. Злочини, що вчиняються шляхом зловживання, перевищення влади або службового становища та шляхом недбалості. Поняття, характеристика та види хабарництва.

Поняття, загальна характеристика і система злочинів проти правосуддя. Злочини, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового слідства, дізнання, прокуратури та суду. Злочини, що посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність учасників судочинства. Злочини, які перешкоджають одержанню достовірних доказів та істинних доказів по справі. Злочини, які перешкоджають своєчасному розкриттю та припиненню злочинів. Злочини, які перешкоджають виконанню вироку (рішенню) або призначеного покарання.

Змістовний модуль 3

Тематика семінарських занять

Кримінальне право (Загальна частина).

Тема 1. Поняття кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі.

Тема 2. Кримінальна відповідальність та її підстави. Поняття злочину. Класифікація злочинів.

Тема 3. Склад злочину та його характеристика. Об'єкт та об'єктивна сторона злочину.

Тема 4. Суб'єкт злочину та суб'єктивна сторона злочину.

Тема 5. Стадії вчинення злочину. Множинність злочинів.

Тема 6. Співучасть у злочині.

Тема 7. Обставини, що виключають злочинність діяння.

Тема 8. Звільнення від кримінальної відповідальності.

Тема 9. Покарання, його система та види.

Тема 10. Призначення покарання. Звільнення від покарання та його відбування.

Тема 11. Судимість. Інші заходи кримінально-правового характеру.

Тема 12. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

Змістовний модуль 4

Тематика семінарських занять

Кримінальне право (Особлива частина).

Тема 13. Поняття та види кримінально-правової кваліфікації. Злочини проти основ національної безпеки України. Військові злочини. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Тема 14. Злочини проти життя та здоров'я особи. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Тема 15. Злочини проти власності та у сфері господарської діяльності. Злочини проти довкілля.

Тема 16. Злочини проти громадської безпеки, безпеки виробництва,

безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів та інші злочини проти здоров'я населення.

Тема 17. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Злочини у сфері використання ЕОМ (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Тема 18. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Злочини проти правосуддя.

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю екзамен

Поточне оцінювання				Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
Змістовні модулі						
1	2	3	4			
10	10	20	15	15	30	100

Методичне забезпечення дисципліни

Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 456 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI-2010/UgolovPravoZag.pdf.

Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI-2010/UgolovPravoOsob.pdf.

Кубальський В.Н. Навчальна робоча програма з дисципліни «Кримінальне право». К.: КНУБА, 2019. 22 с.

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Підручники та навчальні посібники

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О.М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернея. К.: Юрінком Інтер, 2017. 1064 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [текст] / За заг. ред. Литвинова О.М. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 528 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/nrk_kk_2016.pdf
4. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина [текст]: підручник / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2016. 375 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/52439>
5. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій / А.А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О.О. Дудорова.К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 236 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1685/1/Osnovna%20chastyna.pdf>

Додаткова література

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. К., 2014. 944 с. Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/358166?download=true>.
2. Александров Ю.В. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / Александров Ю.В., Антипов В.І., Дудоров О.О. К.: Атіка, 2008. 376 с.
3. Грищук В.К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Ін Юре, 2006. 568 с.

Інформаційні ресурси

Президент України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Єдиний державний реєстр судових рішень. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Page/2>.

Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

Національна парламентська бібліотека. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http //www.uplu.kiev.ua/](http://www.uplu.kiev.ua/).

Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.knuba.edu.ua/>

Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/